

W prostocie tkwi siła

Niemiecki

Poziom średnio zaawansowany

DLA

BYSTRZAKÓW™

Dowiedz się, jak:

- sprawdzić swoją umiejętność pisania, dzięki ćwiczeniom i praktycznym lekcjom
- rozpoznać zasadnicze różnice między polskim a niemieckim
- opanować sztukę efektywnej komunikacji w podróży i w biznesie

septem
septem.pl

Wendy Foster

nauczycielka języka niemieckiego i tłumaczka

Tytuł oryginału: Intermediate German For Dummies

Tłumaczenie: Wojciech Białas

ISBN: 978-83-283-2749-8

Copyright © 2008 by Wiley Publishing, Inc., Indianapolis, Indiana
All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part any form.
This translation published by arrangement with John Wiley & Sons, Inc.

Oryginalne angielskie wydanie © 2008 by Wiley Publishing, Inc., Indianapolis, Indiana
Wszelkie prawa, włączając prawo do reprodukcji całości lub części w jakiegokolwiek formie, zarezerwowane.
Tłumaczenie opublikowane na mocy porozumienia z John Wiley & Sons, Inc.

Translation copyright © 2017 by Helion SA

Wiley, the Wiley Publishing logo, For Dummies, Dla Bystrzaków, the Dummies Man logo, A Reference for the Rest of Us!, The Dummies Way, Dummies Daily, The Fun and Easy Way, Dummies.com, and related trade dress are trademarks or registered trademarks of John Wiley and Sons, Inc. and/or its affiliates in the United States and/or other countries. Used by permission.

Wiley, the Wiley Publishing logo, For Dummies, Dla Bystrzaków, the Dummies Man logo, A Reference for the Rest of Us!, The Dummies Way, Dummies Daily, The Fun and Easy Way, Dummies.com i związana z tym szata graficzna są markami handlowymi John Wiley and Sons, Inc. i/lub firm stowarzyszonych w Stanach Zjednoczonych i/lub innych krajach. Wykorzystywane na podstawie licencji.

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopying, recording or by any information storage retrieval system, without permission from the Publisher.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Autor oraz Wydawnictwo HELION dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz Wydawnictwo HELION nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres

<http://dlabystrzakow.pl/user/opinie/nibysz>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydawnictwo HELION
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel. 32 231 22 19, 32 230 98 63
e-mail: dlabystrzakow@dlabystrzakow.pl
WWW: <http://dlabystrzakow.pl>

Printed in Poland.

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę

- Księgarnia internetowa
- Lubię to! » Nasza społeczność

Spis treści

O autorce	13
Podziękowania od autorki	15
Wstęp	17
O książce	17
Konwencje stosowane w naszej książce	18
Niemądre założenia	18
Sposób organizacji materiału prezentowanego w książce	19
Część I: Podstawowe elementy niemieckiej gramatyki	19
Część II: Zaczynamy od teraz: pisanie w czasie teraźniejszym	19
Część III: Szlifowanie stylu wypowiedzi	20
Część IV: Spojrzenie wstecz i do przodu: tajniki czasu przeszłego i przyszłego	20
Część V: Dekalogi	20
Dodatki	20
Materiały na FTP	20
Oznaczenia stosowane na kartach książki	21
Dokąd teraz?	21

Część I: Podstawowe elementy niemieckiej gramatyki 23

Rozdział 1: Podstawowe narzędzia do tworzenia zdań po niemiecku 25

Niemiecka terminologia gramatyczna	26
Odmiana czasowników i charakterystyka poszczególnych czasów	26
Rodzaje, liczba mnoga i przypadki	27
Szyk słów w zdaniu	28
Pojęcia gramatyczne opisujące słowa, części słów oraz ich połączenia	29
Identyfikacja części mowy	30
Rozpoznawanie znaczenia za pomocą kontekstu	31
Korzystanie z dwujęzycznego słownika	32
Właściwy wybór (w księgarni)	33
Wyszukiwanie konkretnego słowa	34
Klucz z odpowiedziami	36

Rozdział 2: Wszystko, co trzeba wiedzieć na temat rodzajów i przypadków 39

Rodzaje gramatyczne w pigułce	39
Jak zidentyfikować rodzaj w niemieckim i jak poznać, który z nich należy zastosować	40
Jak ogarnąć liczbę mnogą	42
Jak przyszpilić rodzajnik nieokreślony	44
Nieobecne rodzajniki	45

6 Niemiecki dla bystrzaków. Poziom średnio zaawansowany _____

Rozróżnianie przypadków: role odgrywane przez rzeczowniki i zaimki	46
Rozpoznawanie czterech przypadków	46
Różnice i podobieństwa	47
Odczarowanie zaimków	49
Zaimki osobowe	49
Wzgląd na zaimki względne	51
Ze wskazaniem na zaimki wskazujące	52
Klucz z odpowiedziami	54
Rozdział 3: Budowa fundamentów	57
Posługiwanie się liczebnikami	57
Liczebniki główne	58
Porządne szkolenie z liczebników porządkowych	60
Który dziś jest? Wyrażanie dat	62
Posługiwanie się zegarem: odczytywanie czasu	64
Nazwy krajów, narodowości i języków	66
Kraje niemieckojęzyczne	67
Reguły gramatyczne rządzące użyciem nazw krajów, narodowości i języków	67
Sąsiedzi Niemiec i ich partnerzy handlowi	68
Klucz z odpowiedziami	70
Rozdział 4: Zbuduj własny arsenał słów	71
Wyrazy złożone	71
Jak rozpoznać rzeczownik złożony	72
Rzeczowniki obrazkowe	74
Czasowniki złożone	75
Rodziny i kategorie słów	76
Rodziny wyrazów	77
Uruchom wyobraźnię! Wykorzystywanie kategorii słów	79
Droga na skróty do poszerzenia słownictwa	81
Wyrazy pokrewne	81
Klucz z odpowiedziami	83
<i>Część II: Zaczynamy od teraz: czas teraźniejszy .....</i>	<i>85</i>
Rozdział 5: Zrozumieć czas teraźniejszy	87
Zaimki osobowe i ich związek z czasownikami	88
Ważne, by umieć się zachować: różnice stopnia formalności między „du”, „ihr” i „Sie”	89
Rozróżnianie „sie”, „sie” oraz „Sie”	90
Formowanie czasowników: odmiana w czasie teraźniejszym	91
Czasowniki regularne	92
Odmiana czasowników z przegłosem	94
Odmiana nieregularnych czasowników „haben” i „sein”, czyli „mieć” i „być”	97
Bardzo wszechstronny czas teraźniejszy	100
Klucz z odpowiedziami	102

Rozdział 6: Pytasz czy rozkazujesz? Pytania i polecenia 105

Odwracanie szyku wyrazów w pytaniach rozstrzygnięcia	106
Zaimki pytajne służące do gromadzenia informacji: „kto”, „co”, „dlaczego” i wiele innych	107
Sprawdzanie informacji: pytania rozłączne. To proste, nieprawdaż?	110
Łączenie zaimków pytajnych: wyrazy złożone zaczynające się na „wo-”	111
Dokonaj wyboru: pytanie o rodzaj	113
Tryb rozkazujący: „Zrób to!”	115
Wydawanie poleceń	115
Prośby i sugestie: stan pośredni między poleceniem a pytaniem	116
Klucz z odpowiedziami	118

Rozdział 7: Jak inteligentnie odpowiadać „tak”, „nie” i „być może” 121

Potwierdzanie: odcienie słowa „tak”	122
Odpowiedź przecząca: różnica między „kein” a „nicht”	124
Negacja przy użyciu „nicht”	124
Negacja za pomocą „kein”	126
Unikaj bezceremonialnych odpowiedzi przeczących	128
Odpowiedzi wykorzystujące złożenia z prefiksem „da-”	130
Taktowna odpowiedź: zastosowanie słowa „może” oraz uprzejme sugerowanie i odmowa	133
Klucz z odpowiedziami	136

Rozdział 8: Jak wyrazić swoje nastawienie: podsumowanie Konjunktivu 139

Wprowadzenie: oczarowanie terminologii Konjunktivu	139
Kwestia nastawienia	140
Porównanie trybu łączącego i przypuszczającego	140
Formy Konjunktivu II w czasie teraźniejszym: jak i kiedy ich używać	141
Tworzenie teraźniejszych form trybu łączącego II przy pomocy „würde”	142
Tworzenie form Konjunktivu II w przypadku „haben”, „sein” i czasowników modalnych	143
Zastosowania Konjunktivu II w czasie teraźniejszym	145
Tworzenie i zastosowanie Konjunktivu II w odniesieniu do przeszłości	147
Tworzenie przeszłego Konjunktivu II	147
Zastosowania przeszłego Konjunktivu II	148
Kumulacja w przeszłym Konjunktivie II: podwójne bezokoliczniki	149
Konjunktiv I: mowa zależna	150
Jak rozpoznać teraźniejszy Konjunktiv I	150
Jak rozpoznać przeszły Konjunktiv I	151
Klucz z odpowiedziami	153

Rozdział 9: Wyrażanie nastawienia: zwroty z czasownikami modalnymi 155

Podstawowe informacje na temat czasowników modalnych	156
Czasowniki modalne: słowa pomocnicze modyfikujące wymowę orzeczenia	156
Szyk zdania a czasowniki modalne	157
„Czy mogę?” — „dürfen”, czasownik przyzwolenia	157
„Dasz radę!” — „können”, czasownik wyrażający zdolność	159
„Lubię to” — „mögen”, słowo do polubienia	161
„Co byś chciał?” — „möchten”, czasownik z koncertu życzeń	163
„Czy muszę?” — „müssen”, czasownik wyrażający konieczność	165

8 Niemiecki dla bystrzaków. Poziom średnio zaawansowany _____

„Powinienem czy nie powinienem?”	165
„Chcę być sławny” — „wollen”, czasownik wyrażający intencje	166
Klucz z odpowiedziami	169

Rozdział 10: Czasowniki z rozdzielnymi i nierozdzielnymi prefiksami 171

Czym są niemieckie prefiksy czasownikowe?	171
Czasowniki z rozdzielnymi prefiksami	172
Czasowniki złożone w czasie teraźniejszym	175
Czasowniki rozdzielne w czasie przeszłym prostym	176
Czasowniki rozdzielne w czasie przeszłym złożonym	177
Czasowniki z nierozdzielnymi prefiksami	178
Czasowniki z dwuznacznymi prefiksami: rozdzielne czy nierozdzielne?	183
Klucz z odpowiedziami	186

Część III: Szlifowanie stylu wypowiedzi 189

Rozdział 11: Wyrażenia czasownikowe, dzięki którym zaczniesz mówić podobnie jak rodowici Niemcy 191

Stale punkty na mapie języka — czasownikowe wyrażenia idiomatyczne	191
Czasowniki zwrotne	193
Samolubne słowa: zaimki zwrotne	193
Jak rozpoznać, który czasownik potrzebuje zaimka zwrotnego?	195
Łączenie czasowników i przymków	197
Popularne kombinacje czasownikowo-przymkowe wymagające użycia biernika	198
Popularne kombinacje czasownikowo-przymkowe wymagające użycia celownika	200
Klucz z odpowiedziami	202

Rozdział 12: Postępowanie się przymiotnikami 205

Porządkowanie przymiotników: przeciwieństwa, wyrazy pokrewne i kolokacje	206
Przeciwieństwa się przyciągają	206
Rodzinne podobieństwo: wyrazy pokrewne wśród przymiotników	209
Towarzysze podróży: kolokacje	209
Końcówki przymiotników	211
Końcówki przymiotników niepoprzedzanych rodzajnikami określonymi bądź nieokreślonymi	211
Przymiotniki poprzedzane rodzajnikami: tworzenie końcówek	213
Przymiotniki dzierżawcze: czyje to miejsce?	215
Klucz z odpowiedziami	216

Rozdział 13: Stopień wyższy i najwyższy przymiotników oraz przysłówków 219

Stopniowanie regularnych przymiotników i przysłówków: szybko, szybciej, najszybciej	220
Porównywanie dwóch rzeczy	220
Absolutnie naj! Omówienie stopnia najwyższego	221
Powszechne porównania	222
Przełom w regularnych formach stopnia wyższego i najwyższego	225
Nieregularne formy stopnia wyższego i najwyższego	226
Porównywanie równości i nierówności	228

Wyjątkowe zastosowania przymiotników i przysłówków	229
Przymiotniki zachowujące się jak rzeczowniki	230
Imiesłowy w roli przymiotnika albo przysłówka	231
Przysłówki modyfikujące przymiotniki	232
Klucz z odpowiedziami	233
Rozdział 14: Spójniki	235
Spójniki i części składowe zdania złożonego: odczarowanie terminologii	235
Spójniki współrzędne	237
Szyk wyrazów w zdaniach ze spójnikami współrzędnymi	237
Sposób użycia spójników współrzędnych	239
Spójniki podrzędne	240
Sposób użycia spójników podrzędnych	241
Właściwy szyk wyrazów	242
Klucz z odpowiedziami	245
Rozdział 15: Przyimki	247
Przyimki — wprowadzenie	248
Znaczenie deklinacji	248
Co to wszystko znaczy	249
Biernik, celownik i dopełniacz: jak wpływają na kształt pozostałych elementów zdania	249
Przyimki biernikowe	250
Przyimki celownikowe	252
Przyimki dopełniaczowe	254
Przyimki o podwójnej przynależności: biernikowej i celownikowej	256
Nietypowe kombinacje	258
Klucz z odpowiedziami	260
<i>Część IV: Spojrzenie wstecz i do przodu:</i>	
<i>czas przeszły i przyszły .....</i>	263
Rozdział 16: Konwersacja o przeszłości: czas przeszły złożony	265
Tworzenie czasu przeszłego złożonego za pomocą czasownika „haben”	265
Tworzenie czasu przeszłego złożonego dla regularnych czasowników o słabej odmianie	266
Tworzenie czasu przeszłego złożonego dla nieregularnych czasowników o słabej odmianie	268
Tworzenie czasu przeszłego złożonego dla mocnych czasowników	269
Tworzenie czasu przeszłego złożonego za pomocą czasownika „sein”	271
Buntownicze czasowniki	273
Czasowniki z rozdzielnym prefiksem	273
Czasowniki z nierozdzielnym prefiksem	275
Czasowniki kończące się na „-ieren”	276
Klucz z odpowiedziami	278

Rozdział 17: Czas przeszły prosty: literatura faktu i beletrystyka 281

Koniugacja w czasie przeszłym prostym	281
Odmiana regularnych (słabych) czasowników w czasie przeszłym prostym	282
Odmiana czasowników nieregularnych (mocnych) w czasie przeszłym prostym	284
Czas przeszły prosty czasowników „haben” i „sein”	287
Czas przeszły prosty czasowników modalnych	289
Porównanie trzech niemieckich czasów przeszłych	291
Klucz z odpowiedziami	293

Rozdział 18: Czas przyszły (i jego unikanie) 297

Przyszłość jest teraz: czas terażniejszy w miejsce przyszłego	297
Wypowiedzi na temat przyszłości, w których całkowicie wystarcza czas terażniejszy	298
Okoliczniki czasu sygnalizujące przyszłość a czas terażniejszy	298
Tworzenie czasu przyszłego przy pomocy „werden”	301
Gramatyczny czas przyszły: werden + bezokolicznik	302
Zastosowania czasu przyszłego: wyrażanie przypuszczeń i nadziei oraz podkreślanie intencji	302
Wykorzystanie czasu przyszłego do wyrażania prawdopodobieństwa	304
Klucz z odpowiedziami	306

Część V: Dekalogi 309

Rozdział 19: Dziesięć sposobów na udoskonalenie swojego niemieckiego 311

Myśl jak tubylecy	311
Naucz się rozpoznawać elementy składowe wyrazów złożonych	312
Korzystaj z tego, co Ci znane	312
Rozpracuj gramatykę	313
Praktykuj aktywne czytanie i słuchanie	313
Eksperymentuj, by znaleźć to, co sprawdza się najlepiej w Twoim przypadku	314
Zgermanizuj swój dom	315
Wplataj niemiecki w swoje codzienne zajęcia	315
Zanurz się w niemiecką kulturę	316
Stawiaj sobie cele i nagradzaj się za ich realizację	316

Rozdział 20: Dziesięć pułapek, których należy unikać podczas nauki niemieckiego . 317

Tłumaczenie słowo w słowo	317
Bagatelizowanie rodzaju i przypadków	318
Szyk wyrazów	318
Podchwytliwe czasowniki	319
Podchwytliwe przyimki i prefiksy	320
Pomijanie pisowni dużą literą i umlautów	320
Podchwytliwe zdania	321
Nietrafne zastosowanie języka nieformalnego	322
Zawsze przejrzyj jeszcze raz to, co napisałeś	322
Nie poddawaj się	323

Dodatki ..... 325**Dodatek A: Odmiana czasowników 327**

Odmiana czasowników w czasie teraźniejszym i przeszłym prostym	327
Odmiana czasowników w czasie przeszłym złożonym, w czasie przyszłym i w trybie łączącym	328
Czas przeszły złożony	328
Czas przyszły	329
Konjunktiv	329
Czasowniki o słabej odmianie	329
Czasowniki regularne (nieprzejawiające zmian rdzenia w czasie przeszłym prostym)	329
Czasowniki regularne (o rdzeniu kończącym się na -d, -t, -fn albo -gn)	330
Nieregularne czasowniki o słabej odmianie (zmiany w rdzeniu podczas odmiany w czasie przeszłym prostym)	330
Odmiana czasowników mocnych	331
Czasowniki korzystające z czasownika pomocniczego „haben”	331
Czasowniki korzystające z czasownika pomocniczego „sein”	331
Czasowniki, w których następuje zmiana samogłoski rdzenia podczas odmiany w drugiej i w trzeciej osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego	332
Czasowniki z rozdzielnym prefiksem	332
Czasowniki z nierozdzielnym prefiksem (tworzące imiesłów bierny bez przedrostka ge-)	333
Czasowniki z imiesłowem kończącym się na -t	333
Czasowniki z imiesłowem kończącym się na -en	333
Czasowniki pomocnicze „haben”, „sein” i „werden”	334
Czasowniki modalne	335
Główne formy czasowników nieregularnych	336

Dodatek B: Tabele deklinacji 339

Rodzajniki	339
Rodzajniki określone	339
Rodzajniki nieokreślone, zaimek „kein” i zaimki dzierżawcze	339
Zaimki	340
Zaimki osobowe	340
Zaimki względne i wskazujące	341
Różne zaimki odmieniające się podobnie jak rodzajniki określone	341
Zaimki zwrotne	341
Zaimek pytający „kto”	342
Przymiotniki	342
Odmiana przymiotników niepoprzedzonych żadnym rodzajnikiem	342
Odmiana przymiotników poprzedzonych rodzajnikiem	343
Nieregularne stopniowanie przymiotników i przysłówków	344
Przymyki	344
Przymyki biernikowe, celownikowe i dopełniacze	344
Przymyki o podwójnym zastosowaniu: biernikowo-celownikowe	345

12 Niemiecki dla bystrzaków. Poziom średnio zaawansowany _____

Dodatek C: Słownik polsko-niemiecki 347

Dodatek D: Słownik niemiecko-polski 351

Zaimki osobowe 355

Regularna odmiana czasowników w czasie teraźniejszym 355

Odmiana czasowników modalnych w czasie teraźniejszym 356

„Haben”, „sein” i nieregularne czasowniki w czasie teraźniejszym 356

Rekcja przyimków 357

„Der”, „dieser”, „ein” i słowa odmieniające się wedle tego samego wzoru 357

Skorowidz 355

Rozdział 2

Wszystko, co trzeba wiedzieć na temat rodzajów i przypadków

W tym rozdziale:

- ▶ Oswajanie rodzajów.
- ▶ Objaśnienie rodzajników.
- ▶ Podmiot, dopełnienie i formy dzierżawcze: wszystko o przypadkach rzeczowników i zaimków.
- ▶ Ćwiczenie zaimków.

Większość słów w niemieckim zdaniu dostosowuje się do rzeczowników (albo do ich szacownych reprezentantów, czyli zaimków). Gdy uczysz się niemieckiego, to możesz uznać, że poznałeś jakiś nowy rzeczownik, dopiero wtedy, kiedy dowiesz się wszystkiego, co trzeba, na temat jego właściwości, takich jak rodzaj. Dlatego wkuwając nowe rzeczowniki, musisz zaakceptować to, że rodzaj stanowi nieodłączną część słowa, którą należy zapamiętać. Aby móc wykorzystywać rzeczowniki i zaimki (oraz przymiotniki i przyimki) do budowy zdania, musisz wiedzieć, jak je do siebie dopasować; tu właśnie przydają się przypadki. Przypadki i rodzaje są ze sobą ściśle powiązane; kiedy składam zdanie po niemiecku, traktuję jego składniki jak fragmenty układanki. Początkowo może się to wydawać skomplikowane, ale jak tylko zaczniesz łączyć ze sobą poszczególne elementy, cały obrazek stanie się bardziej czytelny. W tym rozdziale pokażę Ci, jak rodzaje i przypadki wchodzą ze sobą w interakcje, czego efektem jest kalejdoskop różnych końcówek w dwóch dużych grupach słów: w grupie rodzajników i w grupie zaimków.

Rodzaje gramatyczne w pigułce

Nie każdy wyraz rodzaju męskiego, żeńskiego lub nijakiego opisuje jakąś żywą, oddychającą istotę. Rozmawiając o przedmiotach nieożywionych, ludzie często opowiadają historie o drogim ich sercu, wiernym rowerze, o buntowniczym komputerze, który najchętniej by udusili, albo o starym gruchocie, który nie chce jechać pod górę, określając te obiekty słowami *on*, *ona* i *ono*. Podobnie jak te przedmioty, które możesz darzyć miłością, bądź te, które budzą Twoją nienawiść, również niemieckie słowa mają określony rodzaj.

W znaczeniu, jakie nadaje temu słowu niemiecka gramatyka, rodzaj to sposób klasyfikacji rzeczowników i zaimków przypisującej każdy z tych wyrazów do jednej z trzech kategorii: męskiej, żeńskiej i nijakiej. Rodzaje te często nie mają żadnego związku ze znaczeniem danego słowa, stanowią po prostu pewną metkę identyfikacyjną. Pamiętaj, że rodzaj odnosi się do słowa, a nie do tego, co ono reprezentuje. Znajomość rodzaju danego wyrazu jest nieodzowna dlatego, że może on wpływać na postać innych słów w obrębie zdania.

Wobec tego jak można ogarnąć rodzaje, by można było poprawnie tworzyć słowa? Za każdym razem, kiedy trafiasz na nowy rzeczownik, bądź zdyscyplinowany i sprawdzaj jego rodzaj oraz liczbę mnogą. Po niedługim czasie oswoisz się z tym konceptem. W tej części książki dowiesz się, jak identyfikować rodzaj danego słowa, jak tworzyć formy liczby mnogiej (i jaki to ma wpływ na rodzajnik), a poza tym przyjrzymy się rodzajnikom nieokreślonym i ustalimy, kiedy nie należy używać żadnych rodzajników.

Jak zidentyfikować rodzaj w niemieckim i jak poznać, który z nich należy zastosować

Język niemiecki posiada trzy rodzaje, które — podobnie jak w polskim — nie są naturalne, tylko gramatyczne. Stanowią one swoisty znacznik odnoszący się do samego słowa, a nie do jego znaczenia. Trzy rodzajniki liczby pojedynczej w niemieckim to **der** (męski), **die** (żeński) i **das** (nijaki). Przyjrzyjmy się na przykład niemieckim słowom opisującym sztuce, wśród których odnajdziemy przykłady wszystkich trzech rodzajów: **der Löffel** (łyżka), **die Gabel** (widelec) i **das Messer** (nóż). Dlaczego łyżka miałaby być rodzaju męskiego, widelec żeńskiego, a nóż nijakiego? Czy potrafisz dostrzec w tym jakąś logikę? Bo ja nie. Wiele spośród przykładów podziału na rodzaje w języku niemieckim jest nienaturalnych, co oznacza, że nie ma uniwersalnego sposobu, dzięki któremu mógłbyś zapamiętać rodzajniki poszczególnych wyrazów. W słownikach języka niemieckiego podaje się przy hasłach poświęconych rzeczownikom rodzajniki **der**, **die** i **das** (zajrzyj do rozdziału 1., by znaleźć więcej informacji na temat korzystania ze słownika).

Trzy znaczniki rodzaju: **der**, **die** i **das** pełnią tę samą funkcję przedimka określonego. Przyjrzyj się poniższymi zdaniem:

- ✓ **Kannst du das Mädchen da drüben sehen? Es ist sehr groß.** (*Widzisz tamtą dziewczynę? Ona jest bardzo wysoka*). Dziewczyna to po niemiecku **das Mädchen**, rzeczownik rodzaju nijakiego, podobnie jak wszystkie inne rzeczowniki kończące się na **-chen**. Końcówka ta sygnalizuje, że dana osoba albo rzecz jest mała albo młoda. Słowo *dziewczyna* określamy zaimkiem **es**, który znaczy *ono*. Pamiętaj, chodzi tu jedynie o klasyfikację gramatyczną. W żadnym razie nie jest to obelga pod adresem dziewcząt!
- ✓ **Der neue Deutschlehrer ist Herr Mangold. Ich glaube, er kommt aus Bremen** (*Nowym nauczycielem niemieckiego jest pan Mangold. Sądzę, że pochodzi z Bremy*). Pana Mangolda określa, gramatycznie rzecz ujmując, zaimek **er** (*on*). Większość istot rodzaju męskiego w języku niemieckim to rzeczowniki z rodzajnikiem **der**, a żeńskiego — rzeczowniki z rodzajnikiem **die** (ale nie wszystkie).

- ✓ **Hast du die tolle Gitarre im Schaufenster gesehen? Sie hat zwölf Seiten** (*Widziałeś tę świetną gitarę na wystawie? Ma 12 strun*). Dziwne, ale prawdziwe: z punktu widzenia gramatyki gitara jest rodzaju żeńskiego (jak w polskim), więc odnosi się do niej zaimek **sie** (*ona*). Większość rzeczowników kończących się na **-e** jest rodzaju żeńskiego.

W takim razie skąd masz wiedzieć, jak poprawnie używać rodzajników w języku niemieckim? Przede wszystkim trzeba pamiętać, że rodzaj stanowi nieodłączną część każdego z nich; jest jednym z elementów ich tożsamości. Istnieje kilka sposobów na ustalenie rodzajnika nowo poznanego słowa. Pomocny może być oczywiście słownik, poza tym w przypadku kilku z poniższych kategorii rzeczowników można z dużym stopniem prawdopodobieństwa odgadnąć, jak kwalifikują je Niemcy.

Niektóre kategorie rzeczowników charakteryzują się konsekwentnie rodzajem męskim, żeńskim albo nijakim. Na przykład wyrazy oznaczające ludzi posiadają zwykle rodzajnik odpowiadający płci tych osób: **der Onkel** (*wujek*), **die Schwester** (*siostra*). Ale często zdarza się, że rodzaj tych kategorii rzeczowników można poznać po ich końcówce. Przyjrzyj się grupom w tabelkach 2.1 i 2.2 — na ich wskazaniach można z reguły polegać, choć istnieją wyjątki.

Tabela 2.1. Rozpoznawanie rodzajów na podstawie końcówki (albo początku słowa)

Zwykle męski (der)	Zwykle żeński (die)	Zwykle nijaki (das)
-er (szczególnie kiedy końcówka odnosi się do wykonawców zawodów, którzy są płci męskiej)	-ade, -age, -anz, -enz, -ette, -ine, -ion, -tur (w słowach obcego pochodzenia)	-chen
-ich	-e	-ium
-ismus	-ei	-lein
-ist	-heit	-ment (w słowach zapożyczonych z obcego języka)
-ner	-ie	-o
	-ik	-tum albo -um
	-in (w słowach odnoszących się do wykonawczych zawodów)	Rozpoczynające się od Ge-
	-keit	
	-schaft	
	-tät	
	-ung	

Tabela 2.2. Rozpoznawanie rodzajów na podstawie kategorii rzeczownika

Zwykle męski (der)	Zwykle żeński (die)	Zwykle nijaki (das)
Nazwy dni, miesięcy i pór roku: der Freitag (piątek)	Wiele nazw kwiatów: die Rose (róża)	Nazwy kolorów (przymiotniki) użyte w znaczeniu rzeczownikowym: grün (zielony) — das Grün (zieleń)
Strony świata: der Süd(en) (południe)	Wiele nazw drzew: die Buche (buk)	Nazwy geograficzne: das Europa (Europa)
Nazwy marek samochodów: der Audi (Audi)		Bezokoliczniki używane w znaczeniu rzeczownikowym (rzeczowniki czasownikowe): schwimmen (pływać) — das Schwimmen (pływanie)
Narodowości i słowa wskazujące na obywatelstwo: der Amerikaner (Amerykanin)		Młodzi ludzie i zwierzęta: das Baby (dziecko)
Nazwy zawodów: der Arzt (lekarz)		

Uwaga: Rzeczowniki złożone (składające się z więcej niż jednego wyrazu) zawsze mają ten sam rodzaj co ostatnie słowo w złożeniu: **die Polizei** (policja) + **der Hund** (pies) = **der Polizeihund** (pies policyjny).

Jak ogarnąć liczbę mnogą

W języku niemieckim istnieje pięć sposobów tworzenia liczby mnogiej. Dobra wiadomość jest taka, że w liczbie mnogiej nie trzeba się martwić o rodzaj, ponieważ potrzebujemy jedynie słówka **die** (przedimek liczby mnogiej). Pamiętaj, że **die** stanowi w liczbie mnogiej odpowiednik wszystkich trzech rodzajników liczby pojedynczej: **der** (rodzajnik męski), **die** (rodzajnik żeński) i **das** (rodzajnik nijaki).

Choć **die** pełni podwójną funkcję: żeńskiego rodzajnika w liczbie pojedynczej i ogólnego przedimka w liczbie mnogiej, to można sprawdzić, w jakim charakterze został użyty w danym momencie. Po pierwsze, należy zwrócić uwagę na różne zakończenia słów rodzaju żeńskiego w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej. Po drugie, można się odwołać do kontekstu całego zdania, który wskaże, czy mamy do czynienia z liczbą pojedynczą, czy mnogą danego wyrazu. W równaniu tym istnieje jeszcze jeden bardzo ważny czynnik, a mianowicie przypadek (zob. podrozdział zatytułowany „Rozróżnianie przypadków: role odgrywane przez rzeczowniki i zaimki”).

Tabela 2.3 pokazuje pięć głównych sposobów tworzenia liczby mnogiej w języku niemieckim. Nie ma niezawodnej i szybkiej metody, która umożliwiałaby identyfikację odpowiedniej końcówki, ale w miarę rozwijania swojego słownictwa będziesz w stanie wychwytać pewne wzorce. Znajomość form liczby mnogiej jest w każdym razie bardzo istotna. Rzuć okiem na kilka poniższych reguł ich tworzenia (pamiętając, że mogą też występować wyjątki):

- ✓ Rzeczowniki rodzaju żeńskiego kończące się na **-heit**, **-keit** i **-ung** tworzą zwykle liczbę mnogą przy pomocy końcówki **-en**: **die Möglichkeit** (możliwość) → **die Möglichkeiten** (możliwości).

- ✓ Rzeczowniki kończące się w liczbie pojedynczej na **-er** mogą mieć w liczbie mnogiej niezmienną postać: **das Fenster** (*okno*) → **die Fenster** (*okna*).
- ✓ Wiele rzeczowników tworzy liczbę mnogą przy pomocy umlautu; do tej grupy zalicza się sporo słów jednosylabowych: **der Kuss** (*pocałunek*) → **die Küsse** (*pocałunki*), **der Traum** (*sen*) → **die Träume** (*sny*).
- ✓ Niektóre rzeczowniki są zawsze używane wyłącznie w liczbie mnogiej albo w pojedynczej: słowo **die Ferien** (*wakacje*) jest zawsze w liczbie mnogiej, a słowo **die Milch** (*mleko*) zawsze w liczbie pojedynczej.

Tabela 2.3. Pięć wzorców tworzenia liczby mnogiej w języku niemieckim

Konieczna zmiana	Liczba pojedyncza i liczba mnoga po polsku	Liczba pojedyncza po niemiecku	Liczba mnoga po niemiecku
Dodać -s	<i>biuro/biura</i>	das Büro	die Büros
	<i>kafajka/kafajki</i>	das Café	die Cafés
	<i>szef/szefowie</i>	der Chef	die Chefs
	<i>długopis/długopisy</i>	der Kuli	die Kulis
Brak zmiany albo dodanie umlautu (dwie kropki nad samogłoską a, u bądź o)	<i>komputer/komputery</i>	der Computer	die Computer
	<i>okno/okna</i>	das Fenster	die Fenster
	<i>ogród/ogrody</i>	der Garten	die Gärten
	<i>dziewczyna/dziewczyny</i>	das Mädchen	die Mädchen
	<i>ojciec/ojcowie</i>	der Vater	die Väter
Dodać -e albo umlaut + -e	<i>dworzec kolejowy/dworce kolejowe</i>	der Bahnhof	die Bahnhöfe
	<i>przyjaciół/przyjaciele</i>	der Freund	die Freunde
	<i>problem/problemy</i>	das Problem	die Probleme
	<i>miasto/miasta</i>	die Stadt	die Städte
	<i>krzesło/krzesła</i>	der Stuhl	die Stühle
Dodać -er albo umlaut + -er	<i>książka/książki</i>	das Buch	die Bücher
	<i>rower/rowery</i>	das Fahrrad	die Fahrräder
	<i>dom/domy</i>	das Haus	die Häuser
	<i>dziecko/dzieci</i>	das Kind	die Kinder
	<i>zamek/zamki</i>	das Schloss	die Schlösser
Dodać -n, -en albo -nen	<i>idea/idee</i>	die Idee	die Ideen
	<i>chłopiec/chłopcy</i>	der Junge	die Jungen
	<i>siostra/siostry</i>	die Schwester	die Schwestern
	<i>uczennica/uczennice</i>	die Studentin	die Studentinnen
	<i>gazeta/gazety</i>	die Zeitung	die Zeitungen

Jak przyspilić rodzajnik nieokreślony

W niemieckim istnieją dwa rodzajniki nieokreślone (w mianowniku): **ein** dla słów rodzaju męskiego i nijakiego oraz **eine** dla słów rodzaju żeńskiego. Rodzajnik nieokreślony znajduje zastosowanie na przykład przed wszystkimi wyrazami policzalnymi, które są wzmiankowane po raz pierwszy — **Ein Mann geht um die Ecke** (*Jakiś mężczyzna skręca za róg*) — albo wtedy, gdy pojedynczy rzeczownik policzalny występuje w roli reprezentanta całej kategorii, na przykład **Ein Elefant vergisst nie** (*Słoni nigdy nie zapomina*). Rodzajników **ein/eine** można też użyć przed orzecznikiem rzeczownikowym (rzeczownik orzekający coś o podmiocie): **Willy Brandt war ein geschickter Politiker** (*Willy Brand był zdolnym politykiem*).

Rodzajnik nieokreślony nie posiada formy liczby mnogiej (ponadto, zależnie od tego, jak opisujemy jakieś obiekty w liczbie mnogiej, możemy też czasem pominąć przed nimi rodzajnik określony). Spójrz na następujące ogólne stwierdzenie, które nie wymaga użycia rodzajnika: **Im Zermatt sind Autos verboten** (*W Zermatt [Szwajcaria] auta są zakazane*).

Poniżej znajduje się zestawienie rodzajników określonych i odpowiadających im rodzajników nieokreślonych (w mianowniku).

Rodzaj/liczba	Określony	Nieokreślony
męski	der	ein
żeński	die	eine
nijaki	das	ein
liczba mnoga	die	(brak formy dla liczby mnogiej)

W przypadku niemieckich rzeczowników rodzajnik ma wyłącznie znaczenie gramatyczne. W tabeli 2.4 możesz zobaczyć kilka słów oznaczających zwierzęta i inne obiekty, które można napotkać na farmie. Wybrałam te słowa, by zilustrować, jak przypadkowy wydaje się niemiecki podział na rodzaje, trzeba jednak pamiętać, że chodzi tu o *rodzaje gramatyczne*, a nie *naturalne* — innymi słowy, odnoszą się one jedynie do słów, a nie do samych zwierząt. W kolumnie po lewej widnieją polskie odpowiedniki prezentowanych wyrazów, niemieckie słowa są zaś umieszczone w kolumnach odpowiadających ich rodzajowi. Na przykład słowo **ein Pferd** (*koń*) znajduje się w kolumnie wyrazów w rodzaju nijakim. **Uwaga:** słowa, które opisują konkretną płć danego zwierzęcia, mają ten sam rodzaj co opisywane zwierzę; przykładowo rodzaj słowa odpowiada rodzajowi rzeczownika w słowach **eine Stute** (*klacz*) i **ein Hengst** (*ogier*).

Tabela 2.4. Rodzajnik nieokreślony i wybrane słowa związane z farmerstwem

Polskie słowo	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
stodoła		eine Scheune	
cielę			ein Kalb
kot		eine Katze	
kurczak			ein Huhn

Tabela 2.4. Rodzajnik nieokreślony i wybrane słowa związane z farmerstwem — ciąg dalszy

Polskie słowo	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki
krowa		eine Kuh	
plot	ein Zaun		
koń			ein Pferd
wół	ein Ochse		
traktor	ein Traktor		

Nieobecne rodzajniki

W kilku sytuacjach w języku niemieckim pomija się rodzajniki. Po pierwsze, nie używa się rodzajnika nieokreślonego, kiedy mowa o czymś zawodzie, narodowości albo religii. Spójrz na następujące przykłady:

Mein Onkel war General bei der Bundeswehr (*Mój wujek był generałem w bundeswerze*).

Sind Sie Australier oder Neuseeländer? (*Jest pan Australijczykiem czy Nowozelandczykiem?*).

Ich glaube, sie ist Lutheranerin (*Myszę, że ona jest luteranką*). Słowa określające przynależność wyznaniową (albo partyjną) są w języku niemieckim rzeczownikami.

Po drugie, rodzajniki nie pojawiają się w ogólnych stwierdzeniach zbudowanych wokół rzeczowników w liczbie mnogiej. Kiedy jednak stwierdzenie nie wyraża ogólnego sądu, należy w nim zastosować rodzajnik liczby mnogiej: **Die Bäume haben keine Blätter** (*Te drzewa nie mają żadnych liści*).

Po trzecie, wprawdzie nazwy krajów posiadają w niemieckim rodzaj, najczęściej nijaki (zob. rozdział 3.), ale zasadniczo obywają się bez rodzajnika, jak na przykład w zdaniu **Viele berühmte Komponisten sind aus Deutschland oder Österreich** (*Wielu sławnych kompozytorów pochodzi z Niemiec albo z Austrii*).

Istnieje jednak kilka wyjątków (by poznać więcej tego typu nazw krajów, zajrzyj do rozdziału 3.):

Die Schweiz gehört nicht zur Europäischen Union (*Szwajcaria nie należy do Unii Europejskiej*). Zwróć uwagę na żeński rodzajnik określony **die**.

Die Vereinigten Staaten sind die größte Volkswirtschaft der Welt (*Stany Zjednoczone to największa potęga gospodarcza świata*). Zwróć uwagę na rodzajnik określony liczby mnogiej **die**.

Powstają brakujące niemieckie słowa, odpowiedniki polskich słów podanych w nawiasach. Korzystając z informacji zawartych we wcześniejszych tabelach, zdecyduj, jakiego rodzajnika potrzebujesz w każdym ze zdań, **der, die, das, ein** czy **eine**, oraz utwórz prawidłową liczbę mnogą.

P. (*okno*) im Wohnzimmer ist kaputt.

O. **Ein Fenster** im Wohnzimmer ist kaputt (*W salonie zepsuło się któreś z okien*).

1. _____ (*pianino*) ist brandneu.
2. Haben _____ (*te dwie uczennice*) einen Nebenjob?
3. _____ (*te hotele*) in der Stadtmitte sind laut.
4. Siehst du? _____ (*ten kot*) sitzt auf deinem Auto.
5. Ist das _____ (*stodoła*) oder ein Haus?
6. Können _____ (*ci chłopcy*) gut Fußball spielen?
7. _____ (*ten koń*) ist zu jung zu reiten.
8. _____ (*komputery*) sind heutzutage relativ billig.

Rozróżnianie przypadków: role odgrywane przez rzeczowniki i zaimki

Przypadki wskazują, jaką rolę odgrywa dany rzeczownik albo zaimek w zdaniu. Występują one zarówno w niemieckim, jak i w polskim, a także w wielu innych językach. Przypadki pokazują, jakie funkcje pełnią te słowa i jakie relacje łączą je z innymi wyrazami w zdaniu. W tym podrozdziale zidentyfikujemy cztery niemieckie przypadki i przeanalizujemy sposób ich użycia oraz porównamy ich zastosowanie w polskim i w niemieckim.

Rozpoznawanie czterech przypadków

W niemieckim funkcjonują cztery przypadki, które musisz dokładnie poznać, ponieważ to za ich sprawą rzeczowniki, zaimki, rodzajniki i przymiotniki podlegają różnym modyfikacjom, podobnie jak kameleon zmieniający ubarwienie. Oto poszczególne przypadki:

- ✓ **Mianownik (nom.)** — przypadek ten wyznacza podmiot zdania. *Podmiot* to osoba lub rzecz, która działa jak rozgrywający i roztawia innych po kątach. W zdaniu to osoba lub rzecz, która realizuje daną akcję. W zdaniu **Brady wirft den Ball** (*Brady rzuca piłkę*) pomiotem jest Brady.

Uwaga: Mianownik jest w niemieckim stosowany również w przypadku orzecznika rzeczownikowego; są to rzeczowniki (lub frazy rzeczownikowe), które wyrażają coś na temat podmiotu, tak jak w przypadku opisu bądź identyfikacji. Na przykład w zdaniu **Er ist ein merkwürdiger Fußballspieler** (*On jest znakomitym piłkarzem*) zarówno podmiot (**er**), jak i fraza orzecznikowa (**ein merkwürdiger Fußballspieler**) stoją w mianowniku (w polskim orzecznik też stoi w mianowniku, jeśli jest nim sam przymiotnik, rzeczownik zaś musi być w takiej sytuacji w narzędniku).

- ✓ **Biernik (acc.)** — to przypadek oznaczający dopełnienie bliższe zdania. Dopełnienie bliższe jest trochę podobne do piłki pod nogami rozgrywającego — podlega działaniu ze strony podmiotu. W zdaniu **Ein Zuschauer fängt den Ball** (*Jeden z widzów chwytą piłkę*) słowo *piłka* pełni funkcję dopełnienia bliższego. **Uwaga:** biernik jest też wykorzystywany w połączeniu z tymi przyimkami, które wymagają jego zastosowania (więcej informacji na temat przyimków znajdziesz w rozdziale 15.).
- ✓ **Celownik (dat.)** — to przypadek oznaczający dopełnienie dalsze zdania. Słowo pełniące funkcję dopełnienia dalszego jest odbiorcą dopełnienia bliższego — jest jak osoba, której zręczny widz daje piłkę. W zdaniu **Der Zuschauer gibt seinem Sohn den Ball** (*Widz daje swojemu synowi piłkę*) fraza **seinem Sohn** (*swojemu synowi*) stanowi dopełnienie dalsze, dlatego stoi w celowniku. Zarówno w polskim, jak i w niemieckim czasownik **geben** (*dawać*) jest stosowany w ten sam sposób: dajesz (czasownik) coś (na przykład **den Ball**, biernik) komuś (**seinem Sohn**, celownik). **Uwaga:** celownik jest też wykorzystywany w połączeniu z tymi przyimkami, które wymagają jego zastosowania (więcej informacji na temat przyimków znajdziesz w rozdziale 15.).
- ✓ **Dopełniacz (gen.)** — to przypadek wyrażający relację posiadania. Jakaś osoba lub rzecz może być posiadaczem albo właścicielem jakiegoś obiektu. W zdaniu **Die Mutter des Sohnes jubelt** (*Matka syna wiwatuje*) syn przynależy do wiwatującej matki; wyrażenie **des Sohnes** stoi w dopełniaczu. **Uwaga:** dopełniacz jest też wykorzystywany w połączeniu z tymi przyimkami, które wymagają jego zastosowania (więcej informacji na temat przyimków znajdziesz w rozdziale 15.).

Podczas odmiany przez przypadki nieznacznym zmianom podlegają również końcówki słów. Zmiany te są niezbędne, by zasygnalizować, co chcesz wyrazić, wypowiadając zdanie po niemiecku (niezwykle pomocna będzie dla Ciebie tabela z końcówkami przypadków w dodatku B, dzięki której będziesz mógł znaleźć odpowiednie słowo i jego zakończenie).

Różnice i podobieństwa

Jeśli chodzi o przypadki, to polski i niemiecki mają sporo podobieństw, ale i trochę różnic. Zanim zajmiemy się różnicami, musisz zrozumieć, że oba języki podchodzą do tematu w zbliżony sposób. Oto lista podobieństw:

- ✓ **W obu językach funkcjonuje podobny system odmiany zaimków osobowych przez przypadki.** Innymi słowy, zaimki posiadają różne formy zależnie od tego, przez jaki przypadek są odmieniane w danym zdaniu. Przykładowo w zdaniu **Er lebt dort** (*On tam mieszka*) zaimek **er** (*on*) jest podmiotem, więc stoi w mianowniku. Natomiast w zdaniu **Ich kenne ihn gut** (*Znam go dobrze*) zaimek **ihn** (*go*) jest dopełnieniem bliższym, więc stoi w bierniku. Zmiana słowa sygnalizuje rolę odgrywaną przez zaimki w danym kontekście: **ich** zmienia się w **mich** (*ja — mnie*), a **wir** zmienia się w **uns** (*my — nas*).

To samo dotyczy nawet zaimków względnych: **der** zmienia się w **dessen** (*który — którego*). Zagadnienia związane z zaimkami względnymi i osobowymi omówię później, w podrozdziale „Odczarowanie zaimków”.

- ✓ **O ile w niemieckim orzecznik wyrażany rzeczownikiem stoi zawsze w mianowniku, o tyle w polskim musi mieć formę narzędnika.** Przykładem czasownika, po którym w języku niemieckim stawia się orzecznik w mianowniku, jest czasownik **sein**. Jego polski odpowiednik to *być*, po którym stawia się orzecznik w formie narzędnika. Orzecznik ma też w niemieckim formę mianownika po czasownikach **bleiben** (*zostawać*), **heißen** (*nazywać się*) oraz **werden** (*stawać się*). Spójrz na następujący przykład: **Mein Zahnarzt ist auch der Zahnarzt meiner Eltern** (*Mój dentysta jest także dentystą moich rodziców*). W niemieckim zdaniu zarówno wyrażenie **mein Zahnarzt**, jak i **der Zahnarzt** stoi w mianowniku.

Polski nie posiada rodzajników, więc odmiana przez przypadki powoduje zmianę formy samego rzeczownika, podczas gdy w niemieckim zmiany w obrębie rzeczownika są nieznaczące i zachodzą tylko w trzech przypadkach, po jednym dla rodzaju męskiego, rodzaju nijakiego i dla liczby mnogiej. Praktycznie cały ciężar odmiany przejmują w niemieckim rodzajniki. Szyk zdania niemieckiego nie jest poprzez to równie swobodny jak w polskim, ale mimo to pozostawia pewien margines swobody. Przyjrzyj się szykowi wyrazów w dwóch poniższych zdaniach:

Der Junge liebt den Hund (*Chłopiec kocha psa*).

Den Hund liebt der Junge (*Psa kocha chłopiec*).

Słowo **Junge** jest podmiotem w obydwu zdaniach, podczas gdy słowo **Hund** jest w nich przedmiotem: oba zdania nie różnią się zupełnie niczym, jeśli chodzi o znaczenie. Niemiecki posiada jednak dwie różne formy rodzajnika określonego, zależne od przypadku. W mianowniku liczby pojedynczej jest to **der** (**Hund**), ale w bierniku mamy **den** (**Hund**). Po co więc mielibyśmy stawiać frazę **den Hund** na początku zdania? Ponieważ w niemieckim można wykorzystać szyk wyrazów dla podkreślenia, że to właśnie psa (a nie jakieś inne zwierzę domowe) kocha chłopiec.

Tabela 2.5 prezentuje warianty niemieckich rodzajników określonych zależnie od przypadku i rodzaju. Widać wyraźnie cztery przypadki i trzy rodzaje plus osobny schemat odmiany dla rodzajnika w liczbie mnogiej.

Tabela 2.5. Niemieckie rodzajniki określone

Przypadek	Rodzaj męski	Rodzaj żeński	Rodzaj nijaki	Liczba mnoga
Mianownik (podmiot, orzecznik zdania)	<i>der</i>	<i>die</i>	<i>das</i>	<i>die</i>
Biernik (dopełnienie bliższe)	<i>den</i>	<i>die</i>	<i>das</i>	<i>die</i>
Celownik (dopełnienie dalsze)	<i>dem</i>	<i>der</i>	<i>dem</i>	<i>den</i>
Dopełniacz (relacje dzierżawcze)	<i>des</i>	<i>der</i>	<i>des</i>	<i>der</i>

W języku niemieckim występuje ogółem sześć form rodzajnika, podczas gdy w polskim nie ma ani jednego rodzajnika. Ćwiczenie czyni mistrza, więc podejmij ambitne zadanie ich opanowania. Spróbuj wykonać poniższe ćwiczenia.

Wstaw brakujące rodzajniki określone. Korzystając z tabeli 2.5, zdecyduj, czy trzeba wpisać **der**, **die**, **das**, **den**, **dem**, czy **des**. W wykonaniu zadania pomogą Ci informacje w nawiasach. W zdaniach zastosowano następujące skróty: r.m. = rodzaj męski, r.ż. = rodzaj żeński, r.n. = rodzaj nijaki, lm. = liczba mnoga.

- P. _____ Mannschaft (r.ż., mianownik) spielt sehr gut Fußball.
- O. Die Mannschaft spielt sehr gut Fußball (*Drużyna gra bardzo dobrze w piłkę nożną*).
9. Brauchst du _____ Kuli (r.m., biernik)?
10. Ich möchte _____ Auto (r.n., biernik) kaufen.
11. Was kostet _____ Lampe? (r.ż., biernik).
12. _____ Radio (r.n., mianownik) läuft nicht sehr gut.
13. Das ist _____ Freund (r.m., mianownik) meiner Schwester.
14. Ich schreibe _____ Firma (r.ż., celownik) einen Brief.
15. _____ Leute (lm., mianownik) sind sehr freundlich.
16. _____ Film (r.m., biernik) finde ich sehr lustig.

Odczarowanie zaimków

Po co tak się rozczulać nad zaimkami takimi jak *ty, mnie, ono, ich, to* i temu podobnymi? Po pierwsze, te liczne użyteczne i nieodzowne słówka kryją się po wszystkich kątach bardzo wielu zdań. Po drugie, świetnie zastępują inne rzeczowniki w zdaniu lub do nich odsyłają. Po trzecie, podobnie jak rodzajniki, również zaimki posiadają różne formy, zależne od roli, jaką odgrywają w danym zdaniu (przypadek), i od tego, jaki konkretnie rzeczownik w nim zastępują.

W tym podrozdziale omówię trzy typy zaimków: osobowe, wskazujące i względne (w rozdziale 11. znajdziesz informacje na temat zaimków zwrotnych). W niemieckim ich forma zależy od rodzaju i od przypadku, podobnie jak w polskim, dlatego zbiorę je w tabelach, by można je było porównać. Te tabele odmiany przez przypadki pomogą Ci podczas wykonywania ćwiczeń zamieszczonych na końcu podrozdziału, możesz też skorzystać z dodatku B. Tabele zostały uszeregowane według częstości występowania przypadków, która wygląda następująco: mianownik, biernik, celownik, dopełniacz.

Uwaga: Jedną z grup zaimków, zwanych zaimkami dzierżawczymi, obejmującą takie słowa jak **mein** (*mój*), **dein** (*twój*), **unser** (*nasz*) itd., zalicza się z technicznego punktu widzenia do kategorii przymiotników — odmieniają się one podobnie jak słowa *ciekawcy, mały* albo *różowy* (więcej informacji na temat zaimków oraz przymiotników dzierżawczych znajdziesz w rozdziale 12.).

Zaimki osobowe

Zaimki z tej grupy są bardzo przydatne w sytuacjach, kiedy chcesz mówić (lub pisać) o różnych osobach, wliczając w to siebie, bez konieczności ciągłego powtarzania imion. W niemal każdym języku najczęściej używanym przypadkiem jest mianownik, a niemiecki nie jest w tym względzie żadnym wyjątkiem (zob. wcześniejszy punkt, „Rozpoznawanie czterech przypadków”).

Postaraj się jak najszybciej zapamiętać niemieckie zaimki osobowe, poznając je we wszystkich trzech przypadkach (nie zajmujemy się tutaj dopełniaczem). Podobnie jak w polskim, różne zaimki są wykorzystywane do tworzenia zwrotów o różnym poziomie formalności (w polskim jesteśmy z kimś na ty albo per pan, pani, a w niemieckim używamy zaimków **du**, **ihr** i **Sie**). Pozostałe zaimki osobowe, jak **ich** i **mich** (*ja* i *mnie*) albo **wir** i **uns** (*my* i *nas*), zachowują się podobnie jak w polskim. **Uwaga:** w prezentacji zaimków osobowych pomijam tu ich dopełniacz, ponieważ służy on do określania posiadania; natomiast zaimek **mich** (*mnie*) może jedynie reprezentować osobę, a nie coś, co znajduje się w jej posiadaniu.

Rzuć okiem na tabelę 2.6, prezentującą zaimki osobowe.

Tabela 2.6. Niemieckie zaimki osobowe

Mianownik (nom.)	Biernik (acc.)	Celownik (dat.)
ich (<i>ja</i>)	mich (<i>mnie</i>)	mir (<i>mi</i>)
du (<i>ty</i>)	dich (<i>cię, ciebie</i>)	dir (<i>ci, tobie</i>)
er (<i>on</i>)	ihn (<i>jego, go</i>)	ihm (<i>jemu, mu</i>)
sie (<i>ona</i>)	sie (<i>ją</i>)	ihr (<i>jej</i>)
es (<i>ono</i>)	es (<i>je</i>)	ihm (<i>jemu, mu</i>)
wir (<i>my</i>)	uns (<i>nas</i>)	uns (<i>nam</i>)
ihr (<i>wy</i>)	euch (<i>was</i>)	euch (<i>wam</i>)
sie (<i>oni</i>)	sie (<i>ich</i>)	ihnen (<i>im</i>)
Sie (<i>pan, pani, państwo</i>)	Sie (<i>pana, panią, państwa</i>)	Ihnen (<i>panu, pani, państwu</i>)

Oto zdania, w których pominięto zaimek osobowy. Słowo w nawiasie na końcu zdania pokazuje, o którą osobę chodzi w danym zdaniu. Uzupełnij luki, korzystając do woli z informacji zawartych w tabeli 2.6.

P. Wohnen _____ in der Nähe? (*państwo*).

O. Wohnen **Sie** in der Nähe? (*Mieszkają państwo blisko?*).

17. Ich glaube, _____ arbeitet zu viel. (*wy*)

18. Nein, _____ arbeiten nicht genug. (*my*)

19. Spielst _____ gern Karten? (*ty*)

20. Ja, _____ spiele gern Poker. (*ja*)

21. Kennst du _____? (*go*)

22. Ich gehe ohne _____ in die Stadt. (*was*)

23. Wirklich? Ich dachte, du gehst mit _____ (*nami*)

24. Wie gefällt _____ der neue Bürgermeister? (*państwu*)

Wzgląd na zaimki względne

Zaimków względnych (*który, która, które, którzy*) używa się w celu wprowadzenia dodatkowej informacji na temat rzeczownika lub zaimka, który został wykorzystany tuż przed nimi. Widuje się je z reguły na początku zdań względnych, które stają się wskutek zastosowania tych zaimków komentarzem na temat rzeczownika użytego w zdaniu głównym. A co to takiego *zdanie główne*? To ta część zdania złożonego, która może zostać z niego wyizolowana, a i tak wciąż będzie sensowną wypowiedzią. *Zdanie względne* to rodzaj *zdania podrzędnego*, stanowiącego — jak można się domyślić — tę część zdania złożonego, która nie może zostać z niego wyizolowana jako samodzielna wypowiedź (jeśli stosowana tu terminologia — zdanie główne, zdanie podrzędne — sprawia Ci kłopot, zajrzyj ponownie do rozdziału 1.).

Zapoznaj się z trzema poniższymi punktami, wyjaśniającymi istotę zaimków względnych.

- ✓ **Zaimek względny jest nieodzowny w sytuacji, kiedy chcemy ze sobą połączyć dwa zdania w jedno zdanie złożone.** Przykładowo w zdaniu **Ist das der Mann, den du liebst?** (*Czy to jest mężczyzna, którego kochasz?*) po zdaniu głównym pojawia się zdanie względne **den du liebst**. Słowo **den** stanowi tu zaimek względny łączący obydwie części wypowiedzi.
- ✓ **Pomiędzy zdaniem głównym a zdaniem względnym należy postawić przecinek, podobnie jak w polskim.**
- ✓ **W zdaniach względnych konieczna jest zmiana szyku wyrazów.** Czasownik jest w nich zepchnięty na sam koniec. Jako przykład przeanalizujmy zdanie **Gestern habe ich eine gute Freundin getroffen, die ich seit Jahren nicht gesehen habe** (*Wczoraj spotkałem pewną przyjaciółkę, której nie widziałem od lat*). W zdaniu względnym **die ich seit Jahren nicht gesehen habe** mamy do czynienia z czasownikiem złożonym z dwóch elementów, imiesłowu biernego **gesehen** i czasownika **habe**, który stanowi odmienną część całego wyrażenia. **Habe** stoi na ostatnim miejscu w zdaniu (aby zapoznać się szczegółowiej z zasadami tworzenia czasu przeszłego złożonego, zajrzyj do rozdziału 16.).

W tabeli 2.7 pokazano różne formy zaimków względnych powstałe pod wpływem odmiany przez przypadki oraz podziału na rodzaje.

Tabela 2.7. Zaimki względne

Rodzaj/liczba zastępowanego rzeczownika	Mianownik	Biernik	Celownik	Dopełniacz
r. męski (m.)	der	den	dem	dessen
r. żeński (f.)	die	die	der	deren
r. nijaki (n.)	das	das	dem	dessen
l. mnoga	die	die	denen	deren

W tym ćwiczeniu Twoim zadaniem jest poprawienie błędów w poniższych zdaniach. W każdym zdaniu występuje tylko jeden błąd. Należy poszukiwać następujących pomyłek:

- ✓ Niewłaściwy zaimek względny — trzeba zwracać uwagę na rodzaj i przypadek.
- ✓ Brak przecinka albo przecinek umieszczony w nieodpowiednim miejscu.
- ✓ Błędna lokalizacja czasownika w zdaniu względnym.

Nie spiesz się. Korzystaj z informacji zawartych w tabeli 2.7. Jeśli stracisz cierpliwość, po prostu zgaduj. Wyjaśnienie pomyłek znajdziesz w kluczu z odpowiedziami.

P. Sie sind die Kinder, den so viel Lärm machen.

O. Sie sind die Kinder, **die** so viel Lärm machen (*To te dzieci, które robią tyle hałasu*).
Prawidłowa forma zaimka względnego to **die**, ponieważ ma on sygnalizować mianownik liczby mnogiej — zaimek odnosi się do stojącego w liczbie mnogiej wyrazu **Kinder** i pełni w zdaniu względnym funkcję podmiotu (czyli stoi w mianowniku).

25. Hast du eine Hose, die passt besser? _____
26. Ich kenne den Supermarkt, der du meinst. _____
27. Ist das die Frau, die arbeitet bei der Polizei? _____
28. Wie gefällt dir das Hemd, die ich anhabe? _____
29. Du hast die CDs die mir gehören. _____
30. Italien ist das Land das ich besuchen möchte. _____

Ze wskazaniem na zaimki wskazujące

Zaimków wskazujących używamy, kiedy chcemy podkreślić, że zastępujemy rzeczownik stojący w centrum zdania. Na polski tłumaczymy je z reguły przy pomocy zaimków osobowych *on, ona, ono, oni, one*, jak to pokazano w tabeli 2.8, a jeszcze częściej są one pomijane i jedynie pośrednio sygnalizowane przez formę czasownika. W niemieckim stoją zwykle na początku zdania, podobnie jak ich polskie odpowiedniki. Kiedy chodzi o wyeksponowanie podmiotu zdania, zaimki stoją w mianowniku, kiedy zaś na pierwszy plan wysuwa się dopełnienie bliższe, zaimki stoją w bierniku.

Tabela 2.8. Zaimki wskazujące

Rodzaj/liczba zastępowanego rzeczownika	Mianownik (stosowany w przypadku podmiotu i orzecznika)	Biernik (stosowany w przypadku dopełnienia bliższego)
r. męski (m.)	der (<i>on/to</i>)	den (<i>jego/to</i>)
r. żeński (ż.)	die (<i>ona/to</i>)	die (<i>ją/to</i>)
r. nijaki (n.)	das (<i>ono/to</i>)	das (<i>je/to</i>)
l. mnoga	die (<i>oni/one</i>)	die (<i>ich, je</i>)

Formy mianownika i biernika tych zaimków są identyczne, z wyjątkiem zaimków rodzaju męskiego. Mianownik to **der**, a biernik to **den**. Jeśli nie liczyć formy **den**, wystarczy, że wiesz, jaki rodzaj ma rzeczownik, który chcesz zastąpić — albo czy chodzi o liczbę mnogą — i możesz zastosować odpowiednią formę zaimka.

Rzeczowniki i zastępujące je zaimki zaznaczono w poniższych zdaniach pogrubionym drukiem.

- ✓ Ist **der Flug** ausgebuht? (*Czy lot jest już całkowicie zabukowany?*). **Der Flug** to rzeczownik rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej.

Ja, **der** ist voll (*Tak, on jest zabukowany*). **Der** to podmiot tego zdania, więc stoi w mianowniku, zastępując wyraz **der Flug**, który jest rodzaju męskiego liczby pojedynczej. **Der** to zaimek wskazujący liczby pojedynczej rodzaju męskiego w mianowniku.

- ✓ Wie findest du **die Trauben**? (*Jak oceniasz winogrona?*). **Die Trauben** to rzeczownik w liczbie mnogiej.

Die finde ich herrlich! (*Uważam, że są świetne!*). **Die** to dopełnienie bliższe tego zdania, dlatego stoi w bierniku. **Die** zastępuje tu **die Trauben**, rzeczownik w liczbie mnogiej, więc używamy zaimka wskazującego liczby mnogiej w bierniku, czyli właśnie **die**.

Zdecyduj, który zaimek wskazujący należy wstawić w wolne miejsce. Musisz rozpoznać jego rodzaj oraz to, czy zaimek zastępuje podmiot, czy dopełnienie bliższe danego zdania.

P. Ist die Strasse relativ ruhig? Ja, _____ ist absolut ruhig.

O. Ist die Strasse relativ ruhig? Ja, **die** ist absolut ruhig (*Czy ta ulica jest stosunkowo spokojna? Tak, jest całkowicie spokojna*). **Die Strasse** to rzeczownik rodzaju żeńskiego w liczbie pojedynczej. W drugim zdaniu **die** jest podmiotem (mianownik), który zastępuje **die Strasse**, rzeczownik rodzaju żeńskiego liczby pojedynczej, i dlatego właśnie ma formę mianownika rodzaju żeńskiego liczby mnogiej.

31. Kaufst du den Kuchen für das Geburtstagsfest? Nein, _____ backe ich heute Nachmittag.

32. Ist das Fahrrad da drüben kaputt? Nein, _____ ist in Ordnung.

33. Kennen Sie diese Frauen? Ja, _____ kenne ich sehr gut.

34. Wie findest du den Film? _____ finde ich ganz schlecht.

35. Sind die Pferde freundlich? Ja, _____ sind freundlich.

36. Ist Frau Lachner im Büro? Nein, _____ ist im Urlaub.

Klucz z odpowiedziami

- 1 **Das Klavier** ist brandneu (*To pianino jest zupełnie nowe*).
- 2 Haben **die zwei Studentinnen** einen Nebenjob? (*Czy te dwie uczennice mają jakąś pracę dorywczą?*)
- 3 **Die Hotels** in der Stadtmitte sind laut (*Hotele w centrum miasta są głośne*).
- 4 Siehst du? **Die Katze** sitzt auf deinem Auto (*Widzisz? Kot siedzi na twoim samochodzie*).
- 5 Ist das **eine Scheune** oder ein Haus? (*To stodoła czy dom?*)
- 6 Können **die Jungen** gut Fußball spielen? (*Czy ci chłopcy umieją dobrze grać w piłkę?*)
- 7 **Das Pferd** ist zu jung zu reiten (*Ten koń jest za młody, by na nim jeździć*).
- 8 **Computer** sind heutzutage relativ billig. (*Komputery są obecnie stosunkowo tanie*).
- 9 Brauchst du **den Kuli**? (*Potrzebujesz tego długopisu?*)
- 10 Ich möchte **das Auto** kaufen (*Chciałbym kupić ten samochód*).
- 11 Was kostet **die Lampe**? (*Ile kosztuje ta lampa?*)
- 12 **Das Radio** läuft nicht sehr gut (*Radio nie działa zbyt dobrze*).
- 13 Das ist **der Freund** meiner Schwester (*To przyjaciel mojej siostry*).
- 14 Ich schreibe **der Firma** einen Brief (*Piszę list do tej firmy*).
- 15 **Die Leute** sind sehr freundlich (*Ci ludzie są bardzo przyjacielscy*).
- 16 **Den Film** finde ich sehr lustig (*Ten film wydaje mi się bardzo zabawny*).
- 17 Ich glaube, **ihr** arbeitet zu viel (*Uważam, że za dużo pracujecie*).
- 18 Nein, **wir** arbeiten nicht genug (*Nie, pracujemy nie dość ciężko*).
- 19 Spielst **du** gern Karten? (*Lubisz grać w karty?*)
- 20 Ja, **ich** spiele gern Poker (*Tak, chętnie gram w pokera*).
- 21 Kennst du **ihn**? (*Znasz go?*)
- 22 Ich gehe ohne **euch** in die Stadt (*Idę na miasto bez was*).
- 23 Wirklich? Ich dachte, du gehst mit **uns** (*Naprawdę? Myślałem, że idziesz z nami*).
- 24 Wie gefällt **Ihnen** der neue Bürgermeister? (*Jak się państwu podoba nowy burmistrz?*)
- 25 Hast du eine Hose, die besser **passt**? (*Masz jakieś spodnie, które leżą lepiej?*). Uważaj na szyk wyrazów. Jeśli będziesz sobie tłumaczył zdanie w dosłowny sposób, możesz się nabrać i uznać, że przekład wygląda OK. Jednak czasownik **passt** musi się znaleźć na końcu zdania, ponieważ to zdanie podrzędne.

- 26** Ich kenne den Supermarkt, **den** du meinst (*Znam ten supermarket, o którym mówisz*). Musisz użyć zaimka w bierniku, czyli **den**, ponieważ w zdaniu mowa o rzeczowniku rodzaju męskiego, **der Supermarkt**, a **den** stanowi dopełnienie bliższe czasownika **meinen** (tu odmienionego jako **meinst**), zastosowanego w zdaniu względnym **den du meinst**.
- 27** Ist das die Frau, die bei der Polizei **arbeitet**? (*Czy to ta kobieta, która pracuje w policji?*). Szyk wyrazów jest niepoprawny, ponieważ czasownik **arbeiten** musi się znaleźć na końcu zdania.
- 28** Wie gefällt dir das Hemd, **das** ich anhabe? (*Jak ci się podoba koszula, którą mam na sobie?*). Obiecałam Ci, że nie będzie zbyt wielu pułapek. Musisz zastosować zaimek **das**, ponieważ odnosi się on do rzeczownika rodzaju nijakiego (**das Hemd**) i jest w zdaniu względnym dopełnieniem bliższym (biernik) czasownika **anhaben**.
- 29** Du hast die CDs, die mir gehören. (*Masz płyty CD, które należą do mnie*). Pamiętaj o przecinkach.
- 30** Italien ist das Land, das ich besuchen möchte (*Włochy to kraj, który chciałbym odwiedzić*). Również w tym zdaniu brakuje przecinka.
- 31** Kaufst du den Kuchen für das Geburtstagsfest? Nein, **den** backe ich heute Nachmittag (*Kupisz ciasto na imprezę urodzinową? Nie, upiekę je dziś po południu*). **Der Kuchen** to rzeczownik rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej. W drugim zdaniu **den** pełni funkcję dopełnienia bliższego, więc stoi w bierniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **der Kuchen**, dlatego musi mieć formę biernika rodzaju męskiego liczby pojedynczej.
- 32** Ist das Fahrrad da drüben kaputt? Nein, **das** ist in Ordnung (*Czy tamten rower jest zepsuty? Nie, jest w porządku*). **Das Fahrrad** to rzeczownik rodzaju nijakiego w liczbie pojedynczej. W drugim zdaniu **das** pełni funkcję podmiotu, więc stoi w mianowniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **das Fahrrad**, więc musi mieć formę mianownika rodzaju nijakiego liczby pojedynczej.
- 33** Kennen Sie diese Frauen? Ja, **die** kenne ich sehr gut (*Zna pani te kobiety? Tak, znam je bardzo dobrze*). **Diese Frauen** to rzeczownik w liczbie mnogiej. W drugim zdaniu **die** pełni funkcję dopełnienia bliższego, więc stoi w bierniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **diese Frauen**, więc musi mieć formę biernika liczby mnogiej.
- 34** Wie findest du den Film? **Den** finde ich ganz schlecht (*Jak oceniasz ten film? Wydaje mi się raczej kiepski*). **Der Film** to rzeczownik rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej. W drugim zdaniu **den** pełni funkcję dopełnienia bliższego, więc stoi w bierniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **der Film**, więc musi mieć formę biernika rodzaju męskiego liczby pojedynczej.
- 35** Sind die Pferde freundlich? Ja, **die** sind freundlich (*Czy te konie są przyjazne? Tak, one są przyjazne*). **Die Pferde** to rzeczownik w liczbie mnogiej. W drugim zdaniu **die** pełni funkcję podmiotu, więc stoi w mianowniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **die Pferde**, więc ma formę mianownika liczby mnogiej.
- 36** Ist Frau Lachner im Büro? Nein, **die** ist im Urlaub (*Czy pani Lachner jest w biurze? Nie, ona jest na urlopie*). **Frau Lachner** to rzeczownik rodzaju żeńskiego w liczbie pojedynczej. W drugim zdaniu **die** pełni funkcję podmiotu, więc stoi w mianowniku; zaimek odnosi się do rzeczownika **Frau Lachner**, więc ma formę mianownika rodzaju żeńskiego liczby pojedynczej.

Skorowidz

A

aber, 237
als, 240
an, 256
auf, 256
auf Deutsch, 17, 21
aus, 252
außer, 252
außerhalb, 255
austr., 34

B

bei, 252
bevor, 240
bezokolicznik, 26
    podwójny, 149
biernik, 249
bis, 250

C

celownik, 249
czas, 64
    przeszły prosty, 26, 281, 287, 289, 291
    przeszły złożony, 26, 265, 266, 268, 269,
    271, 291, 292, 328
    przyszły, 27, 297, 302, 329
    teraźniejszy, 26, 100, 297
    zaprzyszły, 291, 292
czasowniki, 26, 30, 35
    kończące się na „-ieren”, 276
    kończące się na -ieren, 273
modalne, 143, 144, 156, 289, 335
    dürfen, 144, 156 *Patrz też:* dürfen
    können, 144, 156 *Patrz też:* können
    möchten, 156 *Patrz też:* möchten
    mögen, 144, 156 *Patrz też:* mögen

    müssen, 144, 156 *Patrz też:* müssen
    sollen, 144, 156 *Patrz też:* sollen
    wollen, 144, 156 *Patrz też:* wollen
nieprzechodnie, 33, 35
nieregularne, 97, 282, 330, 336
    odmiana, 284
    o słabej odmianie, 329
odmiana, 26, 282, 284, 327, 328
pomocnicze, 265, 334
przechodnie, 33, 35
przyzwolenia, 157
regularne, 92, 282, 330
    odmiana, 282
rozdzielne, 176, 177
z imiesłowem, 333
z nierozdzielnym prefiksem, 273, 275, 333
z przegłosem, 94
z rozdzielnym prefiksem, 273, 274, 275, 332
złożone, 75, 171, 175
zwrotne, 35, 192, 193, 195, 196
czasownikowe wyrażenia idiomatyczne, 191,
199, 200
części mowy, 30

D

da, 240
damit, 240
das, 28
dass, 240
deklinacja, 248
denn, 237
der, 28
die, 28
dni tygodnia, 62
dopełniacz, 249
durch, 250
dürfen, 144, 156, 158, 290, 335

E

ein, 44
eine, 44

F

falls, 240
formy czasowników, 115
für, 250

G

gegen, 250
gegenüber, 252
genau, 122
gewiss, 122
godzina, 64

H

haben, 98, 143, 265, 287, 334
hatte, 143
hinter, 256

I

imiesłowy, 231
    biernie, 265
in, 256
innerhalb, 255

J

jawohl, 122
języki, 66

K

kategorie słów, 76
kein, 124, 126, 127
klar, 122
kolokacje, 206, 209
kombinacje czasownikowo-przyimkowe, 258
koniugacja, 26
Konjunktiv, 139, 329
Konjunktiv II, 141
können, 144, 156, 159, 160, 290, 335
końcówki przymiotników, 211
kraje niemieckojęzyczne, 67

L

liczba mnoga, 43
liczebniki
    główne, 58
    porządkowe, 60, 61
lit., 34

M

miesiące, 62
mit, 252
möchten, 156, 163
mögen, 144, 156, 161, 162, 290, 335
mowa zależna, 150
müssen, 144, 156, 165, 290, 335

N

nach, 252
narodowości, 66
natürlich, 122
nauka
    przez działanie, 314
    słuchowo-werbalna, 314
    wzrokowa, 314
nazwy krajów, 66
neben, 257
nein, 128
nicht, 124
nun, 133

O

ob, 241
obwohl, 241
oder, 237
odmiana czasowników, 26
ohne, 250
okolicznik
    czasu, 238, 298, 299
    miejsca, 238, 299
    sposobu, 238, 299

P

poгода, 207
porównywanie, 220
potwierdzanie, 122
prawn., 34

prefiksy, 29
   czasownikowe, 171
   dwuznaczne, 183, 184
   nierozdzielne, 179, 180
   rozdzielne, 173, 174
 przeciwieństwa, 206
 przegłos, 225 *Patrz też:* umlaut
 przen., 34
 przyimki, 30, 35, 247, 344
   biernikowe, 250, 344
   biernikowo-celownikowe, 345
   celownikowe, 252, 344
   dopełniaczowe, 254, 344
 przymiotniki, 30, 230, 342
   dzierżawcze, 215
   końcówki, 211
   porządkowanie, 206
   stopniowanie, 220, 344
 przypadki, 46, 249, 313
   biernik, 47, 50
   celownik, 47, 50
   dopełniacz, 47
   mianownik, 46, 50
 przys., 34
 przysłówki, 30, 232
   stopniowanie, 220, 344
 psychol., 34

R

richtig, 122
 rodzaj, 34
   męski, 339
   nijaki, 339
   żeński, 339
 rodzajnik, 30, 42, 339 *Patrz też:* rzeczownik
 rodzaj
   nieokreślony, 44, 339
     ein, 44
     eine, 44
   określony, 48, 339
     das, 48
     der, 48
     die, 48
 rodziny wyrazów, 77
 rzeczownik, 30, 34
   liczba, 34
     mnoga, 28
     pojedyncza, 28
   obrazkowy, 74

przypadek, 28, 46
   biernik, 28
   celownik, 28
   dopełniacz, 28
   mianownik, 28
 rodzaj, 28, 40
   das, 28, 40, 42, 48
   der, 28, 40, 42, 48
   die, 28, 40, 42, 48
   męski, 28, 34, 40, 42
   nijaki, 28, 34, 40, 42
   żeński, 28, 34, 40, 42
 złożony, 72

S

schon, 304
 sein, 99, 143, 144, 287, 334
 seit, 252
 selbstverständlich, 122
 sicher, 122, 304
 skrót
   austr., 34
   lit., 34
   prawn., 34
   przen., 34
   przys., 34
   psychol., 34
   sl., 34
   spec., 34
   szcz., 34
   szwajc., 34
   techn., 34
 sl., 34
 sollen, 144, 156, 166, 290, 336
 sondern, 237
 spec., 34
 spółniki, 30, 235
   podrzędne, 235, 236, 240, 241
   współrzedne, 235, 236, 237, 239
 statt, 255
 stopień
   najwyższy, 220, 221, 222, 223, 224, 226
   równy, 226
   wyższy, 220, 222, 223, 224, 226
 stopniowanie
   przymiotników, 220
   przysłówków, 220
 sufiks, 29
 szcz., 34

szwajc., 34
szyk
  odwrócony, 319
  standardowy, 318
  wyrazów, 237, 242, 313, 318
  zdania, 28, 157
  podrzędnego, 319

T

techn., 34
trotz, 255
tryb
  łączący, 27, 140
  oznajmujący, 140
  rozkazujący, 115, 140
tworzenie końcówek, 213

Ü

über, 257
um, 250
umlaut, 225, 320
und, 237
unter, 257
uprzejme prośby, 146

V

vielleicht, 133
von, 252
vor, 257

W

während, 255
war, 144
warum, 107

was, 107
wegen, 255
weil, 241
wenn, 241
wer, 107
werden, 301, 303, 334
wohl, 304
wollen, 144, 156, 166, 167, 290, 336
wyrazy
  pokrewne, 29, 81, 206, 209
  złożone, 71
wyrażenie, 29, 235

Z

zaimki, 30, 35, 340
  przypadki, 46
  pytające, 107, 108, 112, 342
  względne, 51, 194, 341
  dzierżawcze, 339
  osobowe, 49, 50, 88, 193, 340
    du, 89
    ihr, 89
    Sie, 89
  wskazujące, 52, 341
  zwrotne, 193, 341, 342
zaimków pytajnych, 111
zdanie, 29, 236
  główne, 235
  nadrzędne, 235
  niepełne, 29
  podrzędne, 236, 240
  pojedyncze, 235
zu, 252
zwischen, 257
zwroty dyplomatyczne, 134

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Nabierz pewności w pisaniu po niemiecku, niezależnie od tego, czy piszesz list, pocztówkę, czy e-mail

Pragniesz popracować nad umiejętnością pisania po niemiecku? Ten przyjazny dla użytkownika podręcznik zawiera mnóstwo praktycznych przykładów i użytecznych ćwiczeń, dzięki którym będziesz mógł potrenować mówienie po niemiecku tak, jak to robią sami Niemcy. Będziesz miał okazję zapoznać się z niuansami słownictwa, liczebników i czasów, dzięki czemu bardzo szybko nauczysz się sprawnie pisać w tym języku. Ponadto znajdziesz tu mnóstwo tabel wyjaśniających wszelkie paradygmaty odmiany niemieckich czasowników.

- **Niemiecki od ręki** — *zaczynj wreszcie pisać po niemiecku dzięki lekcjom nastawionym na praktykę i liczny materiał ćwiczeniowy.*
- **Niemiecki bez tajemnic** — *poznaj kluczowe różnice między niemieckim a polskim.*
- **Niemiecki łączy ludzi** — *rozmawiaj swobodnie po niemiecku w pracy i w podróży.*

Wendy Foster uczyła niemieckiego i francuskiego na całym świecie. Ponadto przez 25 lat uczyła języka angielskiego i międzykulturowych umiejętności komunikacyjnych w Europie.

Z książki dowiesz się:

- jak posługiwać się podstawowymi elementami gramatyki niemieckiej — od rzeczowników, przymiotników i przysłówków po zaimki, przyimki i spójniki
- jak znajdować właściwe czasowniki
- jak ważną kategorią języka niemieckiego jest rodzaj
- jak unikać powszechnych błędów, które przytrafiają się obcokrajowcom piszącym po niemiecku

PO ROZUM NA...

www.dlabystrzakow.pl

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

septem
septem.pl

Sprawdź najnowsze promocje: <http://dlabystrzakow.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane: <http://dlabystrzakow.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach: <http://dlabystrzakow.pl/nowosci>

Helion SA: ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice, tel.: 32 230 98 63
e-mail: rady@dlabystrzakow.pl <http://dlabystrzakow.pl>

Cena 39,90 zł

ISBN 978-83-283-2749-8

9 788328 327498